

1) Αποκαλυπτήρια μνημείου

Το μνημείο Ποσειδώνος στη Λάρισα

Το καλοκαίρι του 1955 βρέθηκε στη θέση της αναθηματική στήλη από λευκό μάρμαρο, ύψους 2,63μ.και πλάτους 0,50μ. Η στήλη επιστέφεται από αέτωμα και ήταν στερεωμένη μέσα σε ορθογώνια μαρμάρινη πλίνθο, η οποία εδραζόταν σε λίθινο υπόβαθρο.

Στο πάνω μέρος της στήλης στην κύρια όψη και στις πλάγιες πλευρές υπάρχουν τετράγωνες εγκοπές για την ένθεση ενός μαρμάρινου ή μολύβδινου γόμφου, στον οποίο θα ήταν δυνατό να στερεωθούν στεφάνια από λουλούδια. Στο μέσο περίπου του ύψους της στήλης είναι χαραγμένη η τρίστιχη επιγραφή: *Ποτείδωνι Κρανναίοι Πυλαίοι*. Η επιγραφή είναι χαραγμένη στην αιολική διάλεκτο στην οποία η κρήνη λέγεται *κράν(ν)α*, από την οποία προέρχεται το επίθετο *Κρανναίος*. Το δεύτερο επίθετο *Πυλαίοι* καθορίζει τη θέση του μνημείου κοντά σε μια από τις πύλες του τείχους. Μια από τις οδικές αρτηρίες της αρχαιότητας που οδηγούσε προς τα Τέμπη -κέντρο λατρείας του θεού- πρέπει να είχε την αφετηρία της λίγα μέτρα ανατολικότερα του μνημείου. Χρονολογείται στις αρχές του 4^{ου} αι. π.Χ.

Ο Δήμος Λαρισαίων σε συνεργασία με την ΙΕ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων και τον Όμιλο Φίλων της Θεσσαλικής Ιστορίας με αφορμή την ανάπλαση του πεζοδρομίου της οδού Δήμητρας, στο σημείο όπου είχε βρεθεί η αναθηματική στήλη αποφάσισαν την τοποθέτηση ακριβούς αντιγράφου του μνημείου στην ίδια θέση όπου βρέθηκε. Τα αποκαλυπτήρια του αντιγράφου της στήλης πραγματοποιήθηκαν στις 10.10.2010 από τον Δήμαρχο Λαρισαίων κ. Κ. Τζανακούλη. Την κατασκευή του αντιγράφου πραγματοποίησε ο μαρμαρογλύπτης Αριστοτέλης Κούτρης.

Η τοποθέτηση του αντιγράφου του μνημείου στην ίδια θέση όπου αρχικά βρέθηκε δίνει την ιστορική διάσταση του χώρο και μάλιστα σε συνδυασμό με τα πρόσφατα πολύ σημαντικά ευρήματα στο απέναντι πεζοδρόμιο επί των οδών Δήμητρας και Νίκης, όπου βρέθηκε το τμήμα ενός λιθόστρωτου ρωμαϊκού δρόμου με τις αρματοροχίες του αλλά και τμήμα του Ιουστινιάνειου τείχους καθώς και οικιστικά κατάλοιπα της αρχαιότητας και των βυζαντινών χρόνων που αποκαθιστούν ένα τμήμα της αρχαίας τοπογραφίας της Λάρισας. Κοντά στο μνημείο τοποθετήθηκε πληροφοριακό υλικό που αφορά στο ίδιο αλλά και στην ανασκαφή της αρχαίας οδού.

Φυλλάδιο Ποσειδώνος

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
ΙΕ' Εφορεία Προϊστορικών & Κλασικών Αρχαιοτήτων Λάρισας

Περιβάλλον & Πολιτισμός 2010

ΛΑΡΙΣΑ 2010

Η ανασκαφή

Το καλοκαίρι του 1955 με δαπάνες του Δήμου Λαρισαίων ο αρχαιολόγος Νικ.Βερδελής πραγματοποίησε μικρή ανασκαφική έρευνα στο μέσο περίπου του μήκους της οδού Δήμητρας και στη δυτική πλευρά της. Κατά την ανασκαφή αποκαλύφθηκε μνημείο που βρέθηκε όρθιο στην αρχική του θέση, όπου σήμερα είναι τοποθετημένο το ακριβές αντίγραφο του πρωτοτύπου.

Το μνημείο

Πρόκειται για αναθηματική στήλη από λευκό μάρμαρο ύψους 2,63μ.

Η στήλη επιστέφεται από αέτωμα και ήταν στερεωμένη μέσα σε ορθογώνια μαρμάρινη πλίνθο, η οποία εδραζόταν σε λίθινο υπόβαθρο.

Στο πάνω μέρος της στήλης στην κύρια όψη και στις πλάγιες πλευρές, υπάρχουν ανά μια τετράγωνη εγκοπή, όπου θα στερεωνόταν στεφάνια από λουλούδια.

Στο μέσο περίπου του ύψους της στήλης είναι χαραγμένη η τριστική επιγραφή:

ΠΟΤΕΙΔΩΝΙ
ΚΡΑΝΑΙΩΙ
ΠΥΛΛΑΙΩΙ

Η επιγραφή είναι χαραγμένη στην αχαϊκή -αιολική διάλεκτο στην οποία η κρήνη λέγεται *κράνα*, από την οποία προέρχεται το επίθετο ΚΡΑΝΑΙΟΣ. Η ανεύρεση του μνημείου 'κατά χώραν' προϋποθέτει την ύπαρξη κατά την αρχαιότητα κρήνης στο σημείο αυτό της πόλης, η οποία ίσως καταστράφηκε κατά τις μεταγενέστερες εποχές.

Το δεύτερο επίθετο ΠΥΛΛΑΙΩΙ καθορίζει τη θέση του μνημείου κοντά σε μια από τις πύλες του τείχους. Μια από τις οδικές αρτηρίες της αρχαιότητας που οδηγούσε προς τα Τέμπη- κέντρο λατρείας του θεού -πρέπει να είχε την αφετηρία της λίγα μέτρα ανατολικότερα του μνημείου.

Χρονολογείται στις αρχές του 4ου αι.π.Χ.

Η λατρεία του Ποσειδώνος στη Θεσσαλία

Η Θεσσαλία υπήρξε το πρώτο κέντρο λατρείας του θεού στον ελλαδικό χώρο και διατήρησε εντονότερα την παράδοση της λατρείας όπως διαμορφώθηκε στα μυκηναϊκά χρόνια.

Ο Ποσειδών εκφράζει τη δύναμη του υγρού στοιχείου στη στερεά γη και γύρω από αυτήν. Η επιστημότερη λατρεία του Ποσειδώνος στη Θεσσαλία τελούνταν στα στενά των Τεμπών και συνδέεται με την κυριαρχία του επί των υδάτων. Στη Θεσσαλία τιμάται με ποικίλα επίθετα που δηλώνουν τη σχέση του με τη γη, τα νερά και το άλογο αλλά και τις ιδιότητές του.

ΙΕ' Εφορεία Προϊστορικών & Κλασικών Αρχαιοτήτων
23ης Οκτωβρίου 66-68 Τηλ.2410-288.082-83
Κείμενο: Ανθή Μπάτζιου-Ευσταθίου
Επιμέλεια: Ανθή Μπάτζιου-Ευσταθίου, Αλέξανδρος Ευθυμιόπουλος

Πληροφοριακό υλικό ανασκαφής

Γειτονιές της Αρχαίας Λάρισας

Κατά την εκκαφή θεμελίων για την ανέγερση οικοδομής σε οικοπέδο που βρίσκεται στην συμβολή των οδών Δήμητρας και Νίκης αποκαλύφθηκαν αρχαιότητες που αποτελούν τμήμα μιας γειτονιάς από τις ανατολικές συνοικίες της Λάρισας και χρονολογούνται από την ελληνιστική ως τη μεσοβυζαντινή περίοδο.

Ο ρωμαϊκός δρόμος είναι τμήμα ενός cardo (άξονας Β-Ν) του ρωμαϊκού πολεοδομικού ιστού της Λάρισας, το οποίο βαίνει πάνω στην πορεία παλιότερων κλασσικών - ελληνιστικών οδών και χρησιμοποιήθηκε και κατά τους παλαιοχριστιανικούς και βυζαντινούς χρόνους. Είναι λιθόστρωτος με μαρμαρίνες πολυγωνικές πλάκες. Στο κέντρο του οδοστρώματος υπάρχει ένα ζεύγος αρματροχιών με μετατρόχιο διάστημα 1,36 - 1,40μ. Σώζεται σε μήκος 21,07 μ. μέσα στα όρια του οικοπέδου και το πλάτος του φθάνει μαζί με τα κράσπεδα τα 5,10 μ. Χρονολογείται βάσει των μορφολογικών και κατασκευαστικών στοιχείων πιθανόν στα χρόνια του αυτοκράτορα Αυγούστου (19 π.Χ.- 14 μ. Χ.)

Παλαιοχριστιανικές και βυζαντινές αρχαιότητες

Κατά μήκος της δυτικής πλευράς του ρωμαϊκού δρόμου αποκαλύφθηκαν αρχιτεκτονικά λείψανα που ανήκουν σε μία στοά, τμήματα τεσσάρων οικιών και το προτείχισμα της ιουστινιάνειας οχύρωσης της Λάρισας.

Η στοά έχει μήκος 18,80μ. και πλάτος 5 μ. Η στέγη της στηριζόταν σε κίονοστοιχία από την οποία διατηρούνται οι τρεις λιθόκτιστες υποθεμελιώσεις των βάσεων των κίωνων. Χρονολογείται στον 4ο αι. μ.Χ.

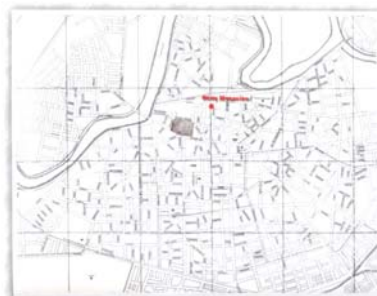
Το προτείχισμα της ιουστινιάνειας οχύρωσης σώζεται σε μήκος 18μ., πάχος 1,10μ. και ύψος από 0,60μ. - 0,90μ. Η οχύρωση της πόλης κατά τον 6ο αι.μ.Χ. περιελάμβανε το λόφο του Φρουρίου μέχρι και τη σημερινή Κεντρική πλατεία και την πλατεία Αγ. Μπλάνα.

Μνημείο Ποσειδώνος

Η ανασκαφή

Το καλοκαίρι του 1955 με δαπάνες του Δήμου Λαρισαίων ο αρχαιολόγος Νικ.Βερδελής πραγματοποίησε μικρή ανασκαφική έρευνα στο μέσο περίπου του μήκους της οδού Δήμητρας και στη δυτική πλευρά της. Κατά την ανασκαφή αποκαλύφθηκε μνημείο που βρέθηκε όρθιο στην αρχική του θέση, όπου σήμερα είναι τοποθετημένο το ακριβές αντίγραφο του πρωτοτύπου.

Το μνημείο

Πρόκειται για αναθηματική στήλη από λευκό μάρμαρο ύψους 2,63μ. Η στήλη επιστέφεται από αέτωμα και ήταν στερεωμένη μέσα σε ορθογώνια μαρμαρίνη πλίνθο, η οποία εδραζόταν σε λίθινο υπόβαθρο. Στο πάνω μέρος της στήλης στην κύρια όψη και στις πλάγιες πλευρές, υπάρχουν ανά μια τετράγωνη εγκοπή, όπου θα στερεωνόταν στεφάνια από λουλούδια.

Στο μέσο περίπου του ύψους της στήλης είναι χαραγμένη η τριστική επιγραφή:

ΠΟΤΕΙΔΩΝΙ
ΚΡΑΝΑΙΩΙ
ΠΥΛΑΙΩΙ

Η επιγραφή είναι χαραγμένη στην αχαϊκή –αιολική διάλεκτο στην οποία η κρήνη λέγεται *κράνα*, από την οποία προέρχεται το επίθετο ΚΡΑΝΑΙΟΣ. Η ανεύρεση του μνημείου "κατά χώραν" προϋποθέτει την ύπαρξη κατά την αρχαιότητα κρήνης στο σημείο αυτό της πόλης, η οποία ίσως καταστράφηκε κατά τις μεταγενέστερες εποχές.

Το δεύτερο επίθετο ΠΥΛΑΙΩΙ καθορίζει τη θέση του μνημείου κοντά σε μια από τις πύλες του τειχούς. Μια από τις οδικές αρτηρίες της αρχαιότητας που οδηγούσε προς τα Τέμπη- κέντρο λατρείας του θεού-πρέπει να είχε την αφετηρία της λίγα μέτρα ανατολικότερα του μνημείου. Χρονολογείται στις αρχές του 4ου αι.π.Χ.

Η λατρεία του Ποσειδώνος στη Θεσσαλία

Η Θεσσαλία υπήρξε το πρώτο κέντρο λατρείας του θεού στον ελλαδικό χώρο και διατήρησε εντονότερα την παράδοση της λατρείας όπως διαμορφώθηκε στα μυκηναϊκά χρόνια.

Ο Ποσειδών εκφράζει τη δύναμη του υγρού στοιχείου στη στερεά γη και γύρω από αυτήν. Η επιστημότερη λατρεία του Ποσειδώνος στη Θεσσαλία τελούνταν στα στενά των Τεμπών και συνδέεται με την κυριαρχία του επί των υδάτων. Στη Θεσσαλία τιμάται με ποικίλα επίθετα που δηλώνουν τη σχέση του με τη γη, τα νερά και το άλογο αλλά και τις ιδιότητές του.

Στοιχεία μνημείου

Περιγραφή: Μαρμάρινη αναθηματική, αετωματική στήλη προς τιμήν του Ποσειδώνα
Διαστάσεις: Ύψος 2,63μ., πλ.0,44-0,50μ., παχ.0,19-0,24μ.
Χρονολόγηση: 4 ^{ος} αι. π.Χ.
Αριθμός ευρετηρίου: ΜΛ 2010/60
Προέλευση: Λάρισα
<p>Η αναθηματική στήλη προς τιμήν του <i>Ποσειδώνα Κρηναίου Πυλαίου</i>, βρέθηκε κοντά σε πύλη των τειχών της αρχαίας Λάρισας και πιθανόν κοντά σε κρήνη.</p> <p>Η Θεσσαλία υπήρξε το πρώτο κέντρο λατρείας του θεού στον ελλαδικό χώρο και διατήρησε την παράδοση της λατρείας όπως διαμορφώθηκε στα μυκηναϊκά χρόνια. Η επιστημότερη λατρεία του στη Θεσσαλία με την επωνυμία <i>Πετραίος</i> τελούνταν στα στενά των Τεμπών, επειδή συνδέεται με τη διάνοιξη του στενού των Τεμπών και τη διέξοδο των νερών της θεσσαλικής πεδιάδας προς το Αιγαίο.</p> <p>Επ' ευκαιρία της δράσης "Περιβάλλον και πολιτισμός 2010", αντίγραφο της στήλης τοποθετήθηκε στη θέση όπου βρέθηκε, με δαπάνες του Δήμου Λαρισαίων .</p>
Συντάκτης: Ανθή Μπάτζιου-Ευσταθίου

